

ISSN 2786-5622 (Print)
ISSN 2786-5630 (Online)

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Заснований
у 1998 р.

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Запорізький
національний університет (вул. Університетська,
буд. 66, м. Запоріжжя, 69600, znu@znu.edu.ua,
тел. +38 (061) 228-75-08).

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань
телебачення і радіомовлення № 2607
від 29.08.2024 року.
(ідентифікатор медіа – R30-05409)

Мови розповсюдження:
українська, англійська, польська, німецька,
італійська, литовська, французька,
болгарська, румунська.

Адреса редакції:
Україна, 69095,
м. Запоріжжя,
вул. Університетська, 66, корп. 4, ауд. 323

Телефон
для довідок:
+38 066 53 57 687

Педагогічні науки: теорія та практика

№ 3 (59), 2026

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

DOI Педагогічні науки: теорія та практика

<https://doi.org/10.26661/2786-5622>

DOI № 3/2026

<https://doi.org/10.26661/2786-5622-2026-3>

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet вченою радою ЗНУ (протокол засідання № 3 від 29.09.2026)

Журнал включений до Переліку наукових фахових видань України відповідно до Наказу МОН України № 928 від 11 червня 2026 року (додаток 12) строком на три роки з 01 червня 2026 року по 31 травня 2029 року з присвоєнням категорії «Б».

Кластер: Розвиток людського капіталу, соціальні науки та журналістика.

Спеціальності: А1 Освітні науки, А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

До 25 березня 2021 р. журнал виходив під назвою «Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки». У зв'язку зі зміною назви журналу було внесено відповідні зміни до Переліку наукових фахових видань України на підставі Наказу Міністерства освіти та науки України № 735 від 29.06.2021 р. (додаток 3). Журнал індексується в міжнародних наукометричних базах даних Index Copernicus (Польща), Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers (Норвегія) та ERIH PLUS (Норвегія). Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського прийнято на репозитарне зберігання номери наукового видання «Педагогічні науки: теорія та практика», які представлені на порталі в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України».

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Головний редактор

– Локарева Г. В., доктор педагогічних наук, професор

Відповідальний редактор

– Зубцова Ю. Є., кандидат педагогічних наук, доцент

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Басик Горан
Богданов І. Т.
Гура О. І.
Гуренко О. І.
Каніболоцька О. А.
Марушкевич А. А.
Пахомова Т. О.
Плачинда Т. С.
Сущенко Л. О.
Кіпріан Маріус Чобану

– доктор соціології (Швеція)
– доктор педагогічних наук, професор (Україна)
– доктор педагогічних наук, професор (Україна)
– доктор педагогічних наук, професор (Україна)
– доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
– доктор педагогічних наук, професор (Україна)
– доктор педагогічних наук, професор (Україна)
– доктор педагогічних наук, професор (Україна)
– доктор педагогічних наук, професор (Україна)
– доктор психологічних наук, професор (Румунія)

ISSN 2786-5622 (Print)

ISSN 2786-5630 (Online)

© Запорізький національний університет, 2026

РОЗДІЛ VII. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Байєр О. М.	
<i>ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГАМИ ПОТЕНЦІАЛУ ГРИ У РОЗВИТКУ, ВИХОВАННІ І НАВЧАННІ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	231
Подпалова К. О.	
<i>МОДЕЛЬ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕНЕВОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ЯК ПОПЕРЕДЖЕННЯ АФЕКТИВНИХ ПРОЯВІВ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	237

РОЗДІЛ VIII. ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Багрій М. А.	
<i>ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ DATA-DRIVEN MANAGEMENT</i>	243
Wang Hongchao	
<i>METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF ORGANISING A PEDAGOGICAL EXPERIMENT FOR DIAGNOSING THE MOTIVATION OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN LEARNING MANAGEMENT SYSTEMS</i>	250
Гнєздовський О. В., Домашенко С. В., Михайлов Ю. С.	
<i>ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ</i>	256
Кондрацька Л. А.	
<i>ПЕРФОРМАТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ: ШЛЯХ ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЧЕСНОТ</i>	265
Korbut O. G., Yamshynska N. V.	
<i>RESULTS OF THE EMPIRICAL STUDY ON THE PERCEPTION OF WARM-UP EXERCISES IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH TO ENGINEERING STUDENTS</i>	273
Лебідь І. Г.	
<i>ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОГО КОМПОНЕНТА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	281
Ребрій О. В., Пешкова О. Г.	
<i>ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОВИ ТА СУСПІЛЬСТВА» В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС МАГІСТРІВ-ФІЛОЛОГІВ</i>	289
Савчук Б. П., Снітовська О. Й.	
<i>ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТИВІСТСЬКОЇ ТЕОРІЇ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ШІ-ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	298
Станішовський А. С.	
<i>КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ</i>	306
Tereshchenko N. Yu.	
<i>FORMATION OF FOOD TECHNOLOGY STUDENTS' COMPETENCIES VIA CHROMATOGRAPHIC TASKS</i>	314
Трактинська В. М., Сяєєва А. А.	
<i>ІНТЕГРАЦІЯ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОГО ЧИСЛЕННЯ ФУНКЦІЙ ОДНІЄЇ ЗМІННОЇ</i>	321
Fedorenko S. V., Bernadin D. V.	
<i>MORAL AND ETHICAL DIMENSION OF CADET TRAINING IN THE U.S. MILITARY HIGHER EDUCATION SYSTEM</i>	329
Fedorova O. V.	
<i>IMPLICATIONS AND INSTRUCTIONAL RESPONSES TO AI-RELATED COGNITIVE OUTSOURCING IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING</i>	337

SECTION V. SOCIAL PEDAGOGY AND INCLUSIVE EDUCATION

Leshchenko O. G., Erlikhman A. M. <i>A STUDY OF THE SOCIAL INTEGRATION OF ADOLESCENT REFUGEES IN GERMANY</i>	216
--	-----

SECTION VI. THEORY AND METHODOLOGY OF VOCATIONAL EDUCATION

Shpeko A. A. <i>DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL AND EMOTIONAL SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS</i>	222
---	-----

SECTION VII. PRESCHOOL PEDAGOGY

Bayer O. M. <i>USE BY EDUCATORS OF THE POTENTIAL OF GAME IN THE DEVELOPMENT, EDUCATION AND TEACHING OF CHILDREN IN A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION</i>	231
Podpalova K. O. <i>MODEL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF SPEECH SELF-REGULATION AS A MEANS OF PREVENTING AFFECTIVE MANIFESTATIONS IN YOUNGER PRESCHOOL-AGE CHILDREN</i>	237

SECTION VIII. PEDAGOGY OF HIGHER SCHOOL

Bahriy M. A. <i>ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS MANAGEMENT IN A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION ON THE BASIS OF DATA-DRIVEN MANAGEMENT</i>	243
Wang Hongchao <i>METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF ORGANISING A PEDAGOGICAL EXPERIMENT FOR DIAGNOSING THE MOTIVATION OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN LEARNING MANAGEMENT SYSTEMS</i>	250
Hniezdovskyi O. V., Domashenko S. V., Mykhaylov Yu. S. <i>IMPLEMENTATION OF PROBLEM-BASED LEARNING APPROACH IN TEACHING MATHEMATICAL DISCIPLINES FOR STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALITIES</i>	256
Kondratska L. A. <i>PERFORMATIVE RESEARCH: THE PATH TO INTELLECTUAL VIRTUES</i>	265
Korbut O. G., Yamshynska N. V. <i>RESULTS OF THE EMPIRICAL STUDY ON THE PERCEPTION OF WARM-UP EXERCISES IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH TO ENGINEERING STUDENTS</i>	273
Lebid I. H. <i>VALUE-BASED COMPONENT OF FUTURE BACHELORS IN TRANSPORT TECHNOLOGIES' READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY</i>	281
Rebrii O. V., Pieshkova O. H. <i>EXPERIENCE OF IMPLEMENTING THE ACADEMIC DISCIPLINE "GLOBAL PROBLEMS OF LANGUAGE AND SOCIETY" INTO THE EDUCATIONAL PROCESS OF MASTERS OF PHILOLOGY</i>	289
Savchuk B. P., Snitovska O. Y. <i>APPLYING CONSTRUCTIVIST LEARNING THEORY TO FORM AI LITERACY IN HIGHER EDUCATION STUDENTS</i>	298
Stanishovskyi A. S. <i>COMPETENCY-BASED APPROACH TO QUALITY MANAGEMENT OF EDUCATIONAL OUTCOMES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: MODERN MECHANISMS AND TOOLS</i>	306

ПЕРФОРМАТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ: ШЛЯХ ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЧЕСНОТ

Кондрацька Л. А.

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, Тернопіль, Україна
orcid.org/0000-0002-2885-138X
luda.kondratska@gmail.com*

Ключові слова:

*перформативне дослідження,
епістемологічна рандомізація,
науковий етос, серендипність,
інтелектуальні чесноти.*

Стаття поширюється
на умовах ліцензії
відкритого доступу CC BY 4.0

Статтю присвячено проблемі інтелектуального преображення педагога як співучасника партисипативного перформативного дослідження. Її актуальність зумовлена кризовою ситуацією педагогічної науки в епоху когнітивного соліпсизму. Основою пропонованого проєкту обрано сучасну концепцію антропології науки. Змістовими компонентами її сотеріологічного виміру визначено концептуальні моделі наукового етосу, наукової совісті та інтелектуальних чеснот, яка включає в себе наступні імперативи: універсалізму, колективізму, спільної безкорисливості та організованого сумніву. Конкретизовано парадигму перформативності як когнітивної стратегії колективного дослідження в педагогіці і, відповідно, структуру самого конструкта (синестезії дії, сенсу й буття). Охарактеризовано особливості колективної інтелектуальної творчості у процесі перформативних дій-змін. Зважаючи на доцільність демістифікації педагогом-дослідником раціонально непізнаваних аспектів, розкрито тактичний прийом епістемологічної рандомізації – включення у траєкторію каузального міркування множинних випадкових версій. З погляду на особливості його реалізації, визначено умовну типологію колективу дослідників-перформерів, запропоновано принципи та показники їх інтелектуально-духовної згуртованості. Обґрунтовано доцільність стратегічного прийому колективної серендипності. Охарактеризовано його типологію, принципи і когнітивні техніки їх реалізації (розрізнення, уповільнення, сприяння, натхненності). Розкрито значення їх синергії у перформативній партисипації духовного подвижництва педагога-дослідника і детально описано його етапи. Доведено: синхронізація колективного перформативного долучення до Сяйва Істини постає ефективним чинником реалізації мети дослідника як художника колективної рандомізованої епістемі. Отож, подія співпричетності педагогів-дослідників до таємниці і співвіднесеності її з ноуменальними величинами – задля виправлення апріорних перцептивних аномалій любові як найвищого рівня знання – має очевидну перспективу.

PERFORMATIVE RESEARCH: THE PATH TO INTELLECTUAL VIRTUES

Kondratska L. A.

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Musicology and Methods of Musical Art
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Maksyma Kryvonos, 2, Ternopil, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2885-138X
luda.kondratska@gmail.com*

Key words: *performative research, epistemological randomization, scientific ethos, serendipity, intellectual virtues.*

The article presents the problem of intellectual transformation of the teacher as a co-participant of participatory performative research. For this purpose, the methodological characteristics of the study of the problem are determined. The concept of anthropology of science is determined as the substantive basis of human motivation for collective intellectual creativity. The conceptual model of scientific ethos is revealed, as well as the essence of scientific conscience and intellectual virtues as substantive components of the soteriological paradigm of research. The paradigm of performativity is specified as a cognitive strategy of collective research in pedagogy and, accordingly, the structure of the construct itself (synesthesia of action, meaning and being) is specified. The features of collective intellectual creativity in the process of performative actions-changes are determined. The tactical method of epistemological randomization is characterized, that is, the inclusion of several random versions in the trajectory of causal reasoning. The principles and indicators of intellectual and spiritual cohesion of teachers are proposed. The cognitive techniques of performative research are characterized. The feasibility of the strategic method of collective serendipity is substantiated, its typology, principles and cognitive techniques of their implementation are characterized. The significance of their synergy in the performative participation of the spiritual asceticism of the teacher-researcher is revealed and its stages are characterized in detail. It is proven that the synchronization of the collective performative existence of its participants in joining the Radiance of Truth becomes an effective factor of the initiative research action. In this way, the freedom of the human spirit is realized for the sake of the Meeting. Therefore, the organization of the event of the involvement of teachers-researchers in the spiritual mystery in order to correct the a priori perceptual anomalies of love as the highest level of knowledge has obvious prospects.

Постановка проблеми. Нині стан сучасної науки усе частіше описують як антропологічну кризу. Вихід з неї ставить проблему нового типу наукової раціональності, зорієнтованої на гуманістичні орієнтири та духовні цінності. Як можливе включення до наукового пізнання таких ціннісних орієнтацій? Чи не призведе це до деформацій істини та жорсткого ідеологічного контролю за наукою? Чи існують у самій науці передумови її переходу у новий стан? Рішення – поліклас-терні і важко прогнозовані. Це спонукає до партисипативних міждисциплінарних досліджень, учасником яких постає цілий колектив науковців. Причому, характерною рисою такого колективу є затребуваність творчої, духовно розвиненої особистості, зокрема її чеснот: справедливості, розсудливості, мужності і смиренності задля віри, надії і любові. Адже творчість без духовності

може стати поверховою і позбавленою глибини, а духовність без творчого вираження губиться в абстрактних роздумах людини, яка практикує свій спосіб життя. Актуальність сказаного є безпрецедентною для педагогіки – споконвічного виноградника людських душ, який, на думку Василя Зеньківського, постає тією «божественною іскрою», що надихає нашу долю, наш хрест» [1].

Одним із можливих шляхів налаштування колективу педагогів-дослідників на одухотворену творчість постає спонукання їх до феноменологічного переживання соборності, який виявляється суттю та стрижнем особливих умов трансляції знань та вмінь. За наявності в науковій лабораторії (STEM/STEAM-лабораторії; коворкінгу, хабу (Maker Spaces) тощо) соборного духовного простору породжується тісна духовна близькість, духовне тяжіння співдослідників. Такі духовні

зв'язки насичуються своєрідними полями когеренції (зчеплення), які сприяють появі інтерсуб'єктивності як психологічного чи феноменологічного переживання спільності інтересів, дій тощо. Взаємоузгоджений досвід передбачає виникнення інтермонадичного співтовариства за умови панування гармонії між суб'єктами. Така спільність не є постійною, вона завжди «рухається»: кожний новий акт спілкування неодмінно спрямований на відтворення, підтримку та продовження попереднього. А це передбачає ледь вловимий вимір внутрішньої свободи у розв'язанні непередбачуваного результату, причому для кожного дослідника зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливу роль у вирішенні цієї проблеми відіграє реалізація концепції антропології науки. На думку американських антропологів Н. Ланглітта і Т. Дан-Коген, її метою є коригування соціально-гуманітарного конструювання колективним суб'єктом наукових фактів [2]. Професор Оксфордського університету О. Краусс предметом антропології науки вважає різому інтелектуально-афективних причин софізму в колективному пошуку істини [3]. Американська історикня науки Ф. Рочберг визначальною ідеєю концепції розглядає еволюцію етнографічних форм колективної наукової комунікації [4].

Змістовно-сенсове наповнення антропології науки зумовлює доцільність розвитку колективного духовного інтелекту (Spiritual Quotient, SQ), що включає когнітивну гнучкість. Як доводять вітчизняні дослідники О. Кузнецов [5], К. Фоменко й І. Ільєнко-Садовнікова [6] і зарубіжні психологи, психоаналітики Е. Дж. М. Боулбі [7], Дж. Гутабарат [8], Р. Кіннур [9], О. Комаласарі [10], Р. Маурія [11], Ч. Тейшейра Пінто [12], Л. Дж. Вем [13], Дж. Х. Юнг та Л. Упенієкс [14], його перевагами є посилення уваги до конструктивного зворотного зв'язку; покращення комунікабельності (особливо інтравертів) на засадах любові до ближнього і сприйняття соціальних ситуацій як джерела навчання; зміцнення колективного вірування у всеосяжну можливість подальшого наближення до Істини. На думку української мистецтвознавиці Р. Безуглої [15], американських педагогів Т. Ді, Дж. Вікоффа [16] і А. Маргуліса [17], сама ж подія колективної когнітивної гнучкості «тут і тепер», як сфера міжсуб'єктної творчої взаємодії, дістає своє виявлення через перформативність.

У «пост-перформативну» добу професійна педагогіка інтерналізувала аспекти культури перформативності і перестала її сприймати як загрозу чи депрофесіоналізм: перформативні ідеали стали «світом tout court» [18]. Більше того, в «еру перформативної школи» [19] це вважається нормалізованою та натуралізованою частиною

професійної та наукової діяльності педагога. Перформативні методи, на думку освітян М. Озгенеля і П. Мерта [20], працюють над когнітивним перетворенням як професійної роботи, так і самих професійних працівників. Перформативність, вважає Д. Дестарі [21], *пропонує механізми*, що дозволяють та забезпечують *взаємодію* між перформативними техніками та професійними цінностями гуманістичного характеру. Це надихнуло талановиту Д. Гіткот [22] на реалізацію ідеї освітнього процесу як драми, що послугувало підставою для створення концепції перформативності педагогічної науки.

Мета статті. Зважаючи на це, метою даної статті пропонується реалізація перформативності як методологічної парадигми партисипативного педагогічного дослідження (колективного створення, презентації і оцінювання дослідницького проєкту) на основі розвитку інтелектуальних чеснот.

Виклад основного матеріалу. Логіка когнітивних стратегій колективного педагога-дослідника заснована на системній інтеграції різних опозицій: макропрактик та мікропрактик, холізму та індивідуалізму, соціоцентристського та антропологічного підходів. У цій ситуації вкрай недопустимими у міжлюдських стосунках є прояви цинічної темної емпатії (соціопатії, макіавелізму і нарцизму, кризи глобальної відповідальності) [23] як інструменту маніпуляцій і гіперконтролю у виборі «свободи від». Небезпека цього явища зростає у сучасному ризоморфному, віртуальному і глобалізованому освітньому просторі.

З погляду корпоративної антропології науки, це у першу чергу стосується дослідницьких механізмів інституційної і саморефлексії соціальних цінностей та гуманістичних ідеалів, співвіднесених із принципами **наукового етосу**. За визначенням Р. К. Мертон, «це афективно забарвлений комплекс цінностей і норм, що вважається обов'язковим для віруючої людини науки. Норми виражаються у формі розпоряджень, заборон, переваг та дозволів. Ці імперативи, передані настановою і прикладом і підтримувані санкціями, різною мірою інтерналізуються дослідником, формуючи його **наукову совість**» [24]. Вона «включає в себе наступні імперативи: універсалізму, колективізму, спільної безкорисливості та організованого сумніву» [24, с. 155–156]. Тобто, на переконання Мертон, «знання виробляється не індивідами, а співтовариством, бо окремий дослідник залежить від інтелектуальної спадщини дисциплінарної спільноти» [24, с. 6].

Таке колективне педагогічне дослідження починається з осмислення і аналізу поточного контексту та включає пошук-творення рішень і стимулювання перформативних дій/змін. Це

часто зумовлює доцільність демістифікації педагогом-дослідником тих аспектів пізнання, які раніше вважалися раціонально непізнаними, тобто включення у рандомізовану траєкторію множинних версій розмірковування над своїми переконаннями і поведінкою. Йдеться про активне застосування тактичного прийому постнекласичної епістемологічної **рандомізації** – штучного введення випадковості. З погляду на реалізацію цього прийому, колектив співдослідників-педагогів становить умовну типологію.

Евристичний тип – це вирішувач завдань «повністю і остаточно», без наявності необхідних для цього вихідних алгоритмів.

Креативний тип – це особа, яка «вирішує» завдання шляхом висунення на порядок денний маси додаткових завдань, і здатна до латерального мислення, пропонуючи не одне єдине, а відразу кілька випадкових прийомів вирішення проблеми.

«Емерджентна» [25] творча індивідуальність, поза залежністю від власної волі, здатна перетворити випадкове спостереження на інсайт, зробити несподіване відкриття, яке породить нове знання або торкнеться досі незвіданої галузі досліджень.

Отже, рандомізоване партисипативне дослідження передбачає об'єднання в єдиній креативній команді різних осіб, причому без «затмарення» горизонтів розвитку кожної. Мотивацію до об'єднання, як показує досвід, забезпечує перформанс-питання. А це – предмет перформативної дидактики [26].

Вищим результатом взаємодії учасників перформативної рандомізації має стати етичне підтвердження інтелектуальної згуртованості дослідників. Його показником постає душевний контакт, що веде до благодатної однастайності, коли сила – в єдності, а єдність – у душі задля любові до Істини. Системне обґрунтування інтелектуальних чеснот (таких як, наприклад, відкритість розуму, інтелектуальна мужність тощо) вперше здійснила американська філософія Л. Загзебські [27]. Згодом ця проблема постала предметом дослідження К. Мачадо [28] і Д. Марбер та А. Вілсона [29].

Чинником реалізації такої морально-перформативної взаємодійності вважаємо **стратегічний прийом колективної серендипності**. Його основу заклала концепція Е. та Р. Бйорквіч [30]. У ній визначено чотири «бажані труднощі», які покращують для дослідника довгострокове здобуття знань: варіювання умов дослідницької практики, інтервалів, чергування та практичного тестування. І. Мур та Дж. Пірс розвинули цю концепцію, детально пояснюючи і експериментально підтверджуючи її ефективність. Результатом реалізації даного прийому постає і «радість несподіваного відкриття» нової докси, діаної» [31, с. 54].

Перший тип перформативної серендипності відсилає до ситуації випадкового спостереження, коли ні саме спостереження, ні зроблені з нього висновки не є частиною вже проведеного дослідження. Однак ця випадковість відкриває можливість для отримання нового знання, яке врешті-решт призведе до нових теорій та/або успішних винаходів.

Другий тип перформативної серендипності пов'язаний з процесом пошуку вирішення однієї проблеми, який раптово призводить до вирішення іншої. Можна бути готовим до серендипності, розвиваючи спостережливість і наукову інтуїцію, освоюючи нові знання та вміння і демонструючи креативний потенціал випадковості взагалі. Утім, ця випадковість доступна лише підготовленому і спостережливому розуму, який здатний до інтуїції совісті і енергетичного перебування у благодаті як «чистого в чистому».

Третій тип серендипності може виникнути при реалізації вже знайомої проблеми, коли рішення приходить із «несподіваного джерела» [31]. Саме в цьому випадку ми можемо отримати як принципово нові методи вирішення проблем, так і принципово нові результати.

Реалізація означених типів ґрунтується на принципах:

- світоглядної ревалюзації;
- відновлення ідеї трансцендентності Істини, органічно пов'язаної з кінетикою прийняття добра і любові (тобто сензитивності Благодаті);
- рефлексії і кристалізації етичного прогнозування майбутнього.

Це неминуче вимагає від співучасників дослідницького перформансу невсипущого вчування один в одного і неухильного зростання у особистому благочесті. Йдеться про упровадження доцільних когнітивних технік:

- **розрізнення** (емпіричного самоспостереження дослідника-перформера в контексті попередньо прозрілої відмінності між двома рандомізованими модусами творчості – свободою від» і «свободою задля»);
- **уповільнення** (спонування дослідника-перформера до критичного порівняння відваги і терпіння, впевненості і «тверезої невіри собі»; відсічі спокуси поспішних «чарівних зваб» і інфантильно-нахабних претензій на «унікальність» тощо);
- **сприяння** (у форматі духовних «зустрічей», що спонукають дослідника-перформера до рандомізованих партисипативних дій);
- **натхненності**, що полягає в серендипному відкритті *нового сенсу досі буденного світу*.

Їх синергія може сприяти досліднику у поглибленні розуміння ролі перформативної партисипації щодо духовного подвижництва.

Процес досягнення співучасниками дослідження проблеми **морально-перформативної**

єдності включає **три етапи**, які дуже умовно наступають один за одним.

Перший етап – включення самого дослідника у перформативний проєкт. Мова йде про сутність радикального жесту, про екзистенційну трансгресію, яку він має здійснити за допомогою граничної інтенсифікації мислення та уяви, що зрушує його увагу в область таємниці, «сновидіння», до-мовного, міфічного, в режим божевілля, в кореневі структури нейрогенетики. Цей акт, зазвичай, асоціюється з піднесено-романтичним станом духовного натхнення. Насправді ж він драматичний, бо виходить із гностичної, глобальної недовіри до хибної конвенції – актуального порядку речей, до легітимності суцього як репресивного цілого і, відповідно, руйнівного щодо нього жесту (рис. 1):

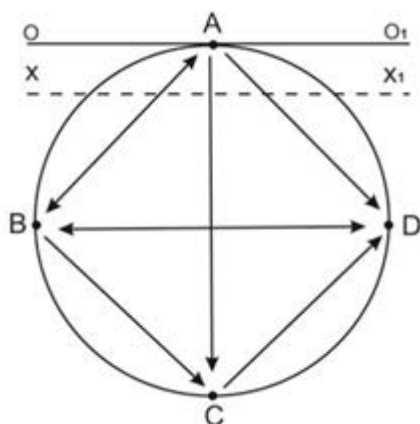

Рис. 1. Перший етап – включення самого дослідника у перформативний проєкт.

- A – сутнісний СМІСЛ (епістема) B–A – трансгресія
 B – студент-перформер A–B – низсходження СМІСЛУ
 C – інформація (артефакт) B–C – створення тексту (артефакту)
 D – колега, співдослідник C–D – вплив
 0–01 – межа пізнаваності Істини B–D/D–B – транскомунікація
 X–X₁ – сума іманентних меж

Трансгресивний акт прозріння сутності як метаконцептуальна вісь всього творчого процесу – це відповідь суб'єкта колективної наукової творчості на клич сутнісного смислу. В акті трансгресії (вектор B → A) він променем уваги (активна сторона сприйняття) допитується через *іманентні* межі всередині суцього (x – x₁) – крізь усі психічні світи колективного несвідомого як тіла суцього – до межі Сяйва Істини (0 – 0₁), в точку розриву кола зверху, і проникає в точку ноуменального. У цій точці він стикається з тим, що спочатку не передбачалося в суцотому (тобто в «уьотому тому, що є»), і що сходить у свідомість дослідника (A → B). Смысл і є тим самим «світлом буття», досвід якого відсутній у житті сучасної людини. Тривіально

все це звучить так: осяяння, спалах інтуїції, прихід нової ідеї.

Другий етап (B → C) – це осмислення нової інформації. У цьому контексті інформативний аспект не є самодостатнім. Він постає лише каталізатором внутрішніх, психічних процесів, об'єктом інтроспекції, медитативної практики. Зрештою, коли відбувається допитуваність дослідниками-перформерами сутнісного смислу певних станів – включення до вертикального потоку сходження сенсу – потреба у формулюванні епістеми як окремого об'єкту тимчасово відпадає. Зважаючи на це, наділення епістеми унікальними ціннісними якостями, з наступним схилянням перед її «неповторною» аурою, є похідною саме від єднання учасників дослідження як перформансу.

Третій етап (C → D) – це розкодування смислу (тропологічного, а відтак – есхатологічного) учасниками і долучення до ноуменального рівня (A → D), що передбачає трансгресію, тобто зусилля думки та уяви. Таким чином, через сприйняття епістеми між учасниками дослідження як перформансу відбувається транскомунікація (B ↔ D), і вони разом беруть участь у єдиному процесі сублімації евристичного потенціалу та активації внутрішніх ресурсів. Йдеться про реалізацію метаноїї та її методів у ході *еристичного* перформативного спілкування. В результаті цього може з'явитися зміна модусу сприйняття та трансформація свідомості – звільнення від ментальних обумовленостей та автоматизмів. Зазвичай, без цього зворотного зв'язку, без енергійної інтерактивності, коли по суті народжується якась колективна суб'єктність, звернена до буття, автентичний контекст зникає. А проте, саме на цьому етапі увага дослідників концентрується на внутрішньому (психічному та метапсихічному) досвіді – тобто на антропологічній та нейропсихологічній сфері колективного дослідження як перформансу.

Щоб гарантувати сумісність результатів і послідовність програм досліджень протягом тривалого часу, бажано визначати і порівнювати екзистенційний потенціал кожного дослідника. Ось чому надзавданням ініціативного дійства постає синхронізація колективного перформативного буття його учасників в долученні до Сяйва Істини. У такий спосіб реалізується свобода людського духу заради Стрітення – єдиної справжньої мети дослідника як художника колективної епістеми. Внаслідок цього стає можливим власне самє розкодування епістеми. До речі, у контексті постнекласичної епістемології відчуття цієї глибини отримується з пізнавального досвіду осциляції, раніше недоступного. Після початку осциляції з'являється наступний вимір (особливо коли це систематична осциляція) і розглядаються підтипи сумісності та згадуваної вище контекстуалізації (рис. 2):

17. Margolis A.. Teacher Performance Evaluation: A Review of Best Foreign Practices. *Psychological Science and Education*, 2020. Vol.24. P.5-30. <https://doi.org/10.17759/pse.2019240101>.
18. Frostenson M., & Englund H. Teachers, performative techniques and professional values: how performativity becomes humanistic through interplay mechanisms. *Cambridge Journal of Education*, 2020. 50(6). P. 695–710. <https://doi.org/10.1080/0305764X.2020.1761943>
19. Holloway J., & Brass J.. Making accountable teachers: the terrors and pleasures of performativity. *Journal of Education Policy*, 2018. 33(3), P.361–382. <https://doi.org/10.1080/02680939.2017.1372636>
20. Özgenel M. & Mert P. The role of teacher performance in school effectiveness. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 2025.4(10), P.417-434.
21. Destari D. Developing increasing teacher. Performance on student learning motivation//*International Journal of Teaching and Learning (INJOTEL)* 2024. Vol.1No.11, P.1357-1368 e-ISSN: 3025-8308
22. Allen D. & Handley A. Encounters with Otherness in the Work of Dorothy Heathcote. *Arts Praxis*. 2023. 10 (1). P. 52 – 74.
23. Heym N, Arvan, M. L, & Brandt, M. J. et al. The Dark Empath: Characterising dark traits in the presence of empathy. *Personality and Individual Differences*. 2021; 169(110172):110172. DOI: 10.1016/j.paid.2020.110172
24. Crothers Ch. Robert K. Merton. Routledge. 2020. 186 p. ISBN 9780367409678; 9780367409661; 9780367810160
25. Geser F, Jellinger K A, Fellner L, Wenning G. K, Yilmazer-Hanke D, Haybaeck J. Emergent creativity in frontotemporal dementia. *J Neural Transm (Vienna)*. 2021 Mar 12, 8(3): 279-293. <https://doi.org/10.1007/s00702-021-02325-z>. PMID: 33709181.
26. Carlomagno N. & Cordella F. & Minghelli V. & Rivoltella P. C.. Performative Didactics in a Technological Environment. *Research on Education and Media*. 2021. 13. P.7-16. 10.2478/rem-2021-0003)
27. Kornblith H. Linda Zagzebski's Virtues of the Mind [Review of Virtues of the Mind: [An Inquiry into the Nature of Virtue and the Ethical Foundations of Knowledge, by L. Zagzebski]. *Philosophy and Phenomenological Research*, (2020). 60(1). P.197–201. <https://doi.org/10.2307/2653441>
28. Machado C. Resenha: Viirtues of the mind: an inquiry into the nature of virtue and the ethical foundations of knowledge thaumazein – *Revista Online de Filosofia*, 2024. Vol.17. P.1-7. 10.37782/thaumazein.v17i34.5105 DOI:10.37782/thaumazein.v17i34.5105.
29. Marber D., Wilson A. T. Imagination as an intellectual virtue, *Analysis*, Vol.85, Issue 1, January 2025, P. 88–99, <https://doi.org/10.1093/analys/anae051>
30. Moore I. & Pearce J. Bjork & Bjork's Desirable Difficulties in Action. *John Catt educational LTD*. 2024. June 1, 100 p. 1915261589 ISBN-13 978-1915261588
31. Vantomme G., Crassous J.. Pasteur and Chirality: A Story of How Serendipity Favors the Prepared Minds, *Chirality*, 2021.Vol. 33, no. 10, P. 597-601.

REFERENCES

1. Tkachenko, V.A. (2021). *Filosofsko-antropolohichni idei u tvorchosti Vasylia Zenkovskoho*. Kyiv, Dukh i Litera, 43 p. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1a9273756-5c26-4a4a-947e-ec6b573094eb/content> (in Ukrainian)
2. Langlitz, N., Dan-Cohen, T. (2025). What Ever Happened to the Anthropology of Science? From the Science Wars to the Post-Truth Era. *Annual Review of Anthropology*, 2025. Vol. 54 P.81-96. <https://doi.org/10.1146/annurev-anthro-071323-113423>
3. Krauss, A. *Anthropology of Science* (2024). Understanding the Foundations and Limits of Science from an Interdisciplinary Perspective (Oxford,; online edn, Oxford Academic, <https://doi.org/10.1093/9780198937401.003.0010>,
4. Rochberg, F. (2019). *Anthropology of Science: The Cuneiform World* *Journal of Near Eastern studies*, 01 University of Chicago PRESS, vol. 78, Issue 2, P. 253 – 271. DOI:10.1086/705165 URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/705165>
5. Kuznetsov, O.I. (2019). Vzaïmozv'iazok dukhovnoho intelektu i dukhovnykh tsinnosti osobystosti. Aktualni problemy psykholohii. *Psykholohiia obdarovanosti*. T.6. Vyp. 15. P.197-207. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jm/v6/i15/23.pdf> (in Ukrainian)
6. Fomenko, K. & Iliencko-Sadovnikova, I. (2025). Dukhovnyi intelekt yak hnuchka navychka suchasnoho fakhivtsia. *Visnyk KhNPU imeni H S Skovorody Psykholohiia*. 10.34142/23129387.2025.72.15 (in Ukrainian)
7. Boulbi, D. (2022). Dukhovnyi intelekt. Yak SQ dopomahaie obiity vnutrishni bloky na shliakhu do spravzhnoho shchastia. Kyiv: Svaroh,. 236 p. ISBN 9789665708056 (in Ukrainian)
8. Hutabarat, J.(2023). Increasing Spiritual Intelligence as an Effort to Fortify the Younger Generation from the Depravity of the Times. *Edukasia*. <https://doi.org/10.62775/edukasia.v4i2.405p>
9. Kinnur, R. (2022). Spiritual Intelligence among Teachers. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 4(5). <https://doi.org/10.36949/ijfmr.v04i05.923>

10. Komalasari, O., Rohmah, A. N., Marwiyah, W., & Aidah, N. (2022) Development of Spiritual Intelligence. Based Collaborative Learning.. <https://doi.org/10.59397/edu.v1i1.5>
11. Maurya, R.K., Jain, S., Grey, B., Clarfield, J. (2023). Evolution and Process of Spiritual Awakening: A Grounded Theory. Study // Counselling and Psychotherapy Research. Vol. 23. No. 4. P. 906-918. <https://doi.org/10.1002/capr.12618>
12. Teixeira Pinto, C., Coelho, Â., Guedes, L., Nunes, R. (2026). Spiritual Intelligence: A Scoping Review with Concept Analysis on the Key to Spiritual Care. Journal of Intelligence, 14(2), 24.
13. Vem, L. J. (2024). Spiritual intelligence and teacher's intention to quit: The mechanism roles of sanctification of work and job satisfaction. International journal of educational management, 38(1). pp.178-196.
14. Jung, J.H. & Upenieks, L. (2024). Belief in Divine Support and Sense of Mattering: The Image of God as a Moderator?. Review of Religious Research. 67. 10.1177/0034673X241295346
15. Bezuhla, R. (2020). Kontseptualizatsiia performansu v naukovomu dyskursi. Naukovyi zhurnal Khudozhnia kultura. Aktualni problemy, (16(2), pp. 18–26. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.16\(2\).2020.217736](https://doi.org/10.31500/1992-5514.16(2).2020.217736) (in Ukrainian)
16. Dee, T.S., & Wyckoff, J. (2020) Incentives, selection, and teacher performance: *Evidence from IMPACT*. Journal of Policy Analysis and Management, 34(2), pp. 267– 297.
17. Margolis, A. (2020). Teacher Performance Evaluation: A Review of Best Foreign Practices. Psychological Science and Education,. Vol.24. pp.5-30. 10.17759/pse.2019240101.
18. Frostenson, M., & Englund, H. (2020). Teachers, performative techniques and professional values: how performativity becomes humanistic through interplay mechanisms. *Cambridge Journal of Education*, 50(6). pp. 695-710. <https://doi.org/10.1080/0305764X.2020.1761943>
19. Holloway, J., & Brass, J. (2018). Making accountable teachers: the terrors and pleasures of performativity. *Journal of Education Policy*. 33(3), pp.361– 382. <https://doi.org/10.1080/02680939.2017.1372636>
20. Özgenel, M. & Mert, P. (2025). The role of teacher performance in school effectiveness. International Journal of Education Technology and Scientific Researches,.4(10), pp. 417-434.
21. Destari, D. (2024). Developing increasing teacher. Performance on student learning motivation // International Journal of Teaching and Learning (INJOTEL) Vol.1No.11, pp.1357-1368 e-ISSN: 3025-8308
22. Allen, D. & Handley, A. (2023). Encounters with Otherness in the Work of Dorothy Heathcote . Arts Praxis. 10 (1) . pp. 52– 74.
23. Heym, N., Arvan, M. L., & Brandt, M. J. (2020). Dark Triad and empathy: a meta-analytic review. Personality and Individual Differences, 152 p., <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110172109569>.
24. Crothers, Ch. (2020). Robert K. Merton. Routledge. 186 p. ISBN 9780367409678; 9780367409661; 9780367810160
25. Geser, F; Jellinger, K.A; Fellner, L; Wenning, G.K; Yilmazer-Hanke, D; Haybaeck, J. (2021). Emergent creativity in frontotemporal dementia. J Neural Transm (Vienna). 128(3): pp. 279-293. doi: 10.1007/s00702-021-02325-z. Epub. PMID: 33709181.
26. Carlomagno, N. & Cordella, F. & Minghelli, V. & Rivoltella, P. C. (2021). Performative Didactics in a Technological Environment. Research on Education and Media.. 13. pp.7-16. 10.2478/rem-2021-0003)
27. Kornblith, H. (2020). Linda Zagzebski's Virtues of the Mind [Review of Virtues of the Mind: An Inquiry into the Nature of Virtue and the Ethical Foundations of Knowledge, by L. Zagzebski]. Philosophy and Phenomenological Research, 60(1). pp.197–201. <https://doi.org/10.2307/2653441>
28. Machado, C. (2024). Resenha: Virtues of the mind: an inquiry into the nature of virtue and the ethical foundations of knowledge thaumazein – Revista Online de Filosofia,. Vol. 17. pp. 1-7. 10.37782/thaumazein.v17i34.5105 DOI:10.37782/thaumazein.v17i34.5105.
29. Marber, D., Wilson, A.T. (2025). Imagination as an intellectual virtue, Analysis, Vol.85, Issue , pp. 88–99, <https://doi.org/10.1093/analys/anae051>
30. Moore, I. & Pearce (2024). J. Bjork & Bjork's Desirable Difficulties in Action. JOHN CATT EDUCATIONAL LTD. 100 p. 1915261589 ISBN– 13 978-1915261588
31. Vantomme, G., Crassous, J. (2021). Pasteur and Chirality: A Story of How Serendipity Favors the Prepared Minds, Chirality. Vol. 33, no. 10, pp. 597-601.

Дата першого надходження статті до видання: 28.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.10.2026

Науковий журнал

Педагогічні науки: теорія та практика

№ 3 (59), 2026

Комп'ютерна верстка – Н.С. Кузнєцова
Коректура – І.М. Чудеснова

Дата розміщення онлайн – 06.10.2026 р.
Дата друку – 13.10.2026 р.
Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 43,48.
Замов. № 0926/720. Наклад 100 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.